

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده هنر و معماری / گروه نمایش

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A.)

گرایش: ادبیات نمایشی

عنوان:

نقش نمایش خلاق بر رشد مهارت های فردی و اجتماعی کودکان

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر رحمت امینی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر علی پویان

پژوهشگر:

سارا علی اکبری

تابستان ۱۳۹۱

مشور اخلاق پژوهش

بیاری از خداوند سبحان و اعتقاد بر این که عالم محضر خداست و بمولود ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشتن مقام بلند دانش و پژوهش و نظریه‌ایست

جایگاه دانشگاه در عملیاتی فرهنگ و تمدن بشری، مادیان و انجمن‌ها و هیات علمی و واحد‌های دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می‌گردیم اصول زیر را در انجام

فعالیت‌های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم:

۱- اصل برانیت: التزام به برانیت جویی از هرگونه رفتار غیر حرفه‌ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به مثابه‌های غیر علمی می‌آلایند.

۲- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب‌داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.

۳- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و ارائه نتایج تحقیقات و انتقال آن به همکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.

۴- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم با و حرمت با دیگران در انجام تحقیقات و رعایت جانب‌داری خودداری از هرگونه حرمت‌سگنی.

۵- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهشگران (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.

۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان‌ها و کشورهای دیگر و نهاد‌های مرتبط با تحقیق.

۷- اصل حقیقت‌جویی: تلاش در راستای پی‌جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان‌سازی حقیقت.

۸- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهش.

۹- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.

تقدیم به

فرشته‌های شاد و کوچکم

نورا و نامی

باساس فراوان
پدرو مادر بزرگوارم
استاد دکتر رحمت امینی
استاد دکتر علی پویان
استاد دکتر امیر کاووس بالازاده
استاد شرام کرمی
استاد داوود کیانیان
استاد دکتریدانه وفاداری
جناب آقای احمد مرادی
سرکار خانم فاطمه لطیفی
سرکار خانم بهناز عباسی راد
سرکار خانم یاسمن کمالی

تعهدنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب **سارا علی اکبری** دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجوی

۸۶۰۸۱۸۵۴۵۰۰ در رشته ادبیات نمایشی که در تاریخ ۹۱/۰۶/۲۰

از پایان نامه خود تحت عنوان: نقش نمایش خلاق بر رشد مهارت های فردی و اجتماعی کودکان دفاع نمودم.

بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی هم سطح، پایین تر یا بالاتر در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدارک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: **سارا علی اکبری**

تاریخ و امضا

بسمه تعالی

در تاریخ : ۹۱/۰۶/۲۰

دانشجوی کارشناسی ارشد سارا علی اکبری از پایان نامه خود دفاع نموده و

با نمره به حروف و با درجه مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	مقدمه
	فصل اول کلیات طرح
۴.....	۱-۱ بیان مسئله
۴.....	۲-۱ هدف‌های تحقیق
۵.....	۳-۱ اهمیت موضوع تحقیق و انگیزش انتخاب آن
۶.....	۴-۱ سوالات و فرضیه‌های تحقیق
۷.....	۵-۱ مدل تحقیق
۷.....	۶-۱ روش تحقیق
۷.....	۷-۱ قلمرو تحقیق
۷.....	۸-۱ جامعه و حجم نمونه
۷.....	۹-۱ محدودیت‌ها و مشکلات تحقیق
۸.....	۱۰-۱ تعریف عملیاتی متغیرها و واژه‌های کلیدی
	فصل دوم تئاتر تعلیمی - تربیتی
۱۱.....	۱-۲ مفهوم تئاتر تعلیمی - تربیتی
۱۳.....	۲-۲ تاریخچه تئاتر تعلیمی - تربیتی
۱۴.....	۱-۲-۲ نمایش کاربردی
۱۷.....	۳-۲ نمایش تعلیمی-تربیتی کودکان
۱۹.....	۱-۳-۲ اهداف و کارکرد نمایش تعلیمی-تربیتی کودکان
۲۱.....	۲-۳-۲ تاریخچه‌ی نمایش تعلیمی-تربیتی در ایران

۲۶.....	۴-۲ نمایش خلاق
۲۸.....	۵-۲ کارکرد نمایش خلاق
۳۱.....	۶-۲ هدف نمایش خلاق
۳۳.....	۷-۲ روش نمایش خلاق
۳۶.....	۸-۲ نسبت تئاتر و پرفورمانس با نمایش خلاق
۳۹.....	۹-۲ جایگاه نمایش خلاق در نظام آموزش و پرورش
۴۴.....	۱۰-۲ منابع نمایش خلاق

فصل سوم جنبه های تعلیم و تربیت کودکان

۴۹.....	۱-۳ مفهوم رشد
۵۰.....	۱-۱-۳ جنبه های رشد
۵۲.....	۲-۱-۳ دوره بندی رشد با تأکید بر گروه سنی ۴ تا ۶ سال
۵۶.....	۳-۱-۳ ارتباط نمایش خلاق با مراحل رشد کودک
۵۷.....	۲-۳ مفهوم یادگیری
۵۸.....	۱-۲-۳ رابطه ی نمایش خلاق با الگوی یادگیری از طریق مشاهده
۶۰.....	۳-۳ مفهوم شخصیت و رشد خویشتن در کودک
۶۲.....	۱-۳-۳ نمونه ای از تمرینات نمایش خلاق در رشد شخصیت کودک
۶۴.....	۴-۳ مفهوم خلاقیت
۶۵.....	۱-۴-۳ عوامل مؤثر بر خلاقیت
۶۸.....	۲-۴-۳ عوامل و موانع خلاقیت
۷۰.....	۳-۴-۳ روش آموزش خلاقیت
۷۳.....	۴-۴-۳ نسبت خلاقیت با نمایش خلاق
۷۵.....	۵-۳ مفهوم تخیل

- ۷۷..... ۳-۵-۱ نسبت تخیل با نمایش خلاق
- ۷۸..... ۳-۶-۶ مفهوم هوش هیجانی (عاطفی)
- ۸۱..... ۳-۶-۱ تعامل هوش هیجانی با نمایش خلاق
- ۸۳..... ۳-۷-۷ مفهوم بازی
- ۸۴..... ۳-۷-۱ هدف بازی
- ۸۶..... ۳-۷-۲ خصوصیات بازی کودکان
- ۸۸..... ۳-۷-۳ فواید آموزش از طریق بازی
- ۹۱..... ۳-۷-۴ وجوه تعاملی بازی و نمایش خلاق
- ۹۳..... ۳-۸-۸ مفهوم مهارت فردی
- ۹۶..... ۳-۸-۱ انواع مهارت فردی
- ۱۰۱..... ۳-۹-۹ مفهوم مهارت اجتماعی
- ۱۰۳..... ۳-۹-۱ ضرورت آموزش مهارت اجتماعی به کودک

فصل چهارم الگوهای پرورشی نمایش خلاق

- ۱۰۸..... ۴-۱ الگوی ساختار کارگاه نمایش خلاق
- ۱۱۲..... ۴-۲ مربی نمایش خلاق
- ۱۱۸..... ۴-۳ روش‌های کارآمد در آموزش نمایش خلاق به کودکان ۴ تا ۶ سال
- ۱۱۹..... ۴-۳-۱ بداهه‌سازی
- ۱۲۱..... ۴-۳-۲ قصه‌گویی
- ۱۲۲..... ۴-۳-۳ پانتومیم
- ۱۲۳..... ۴-۳-۴ موسیقی، ریتم و حرکات موزون
- ۱۲۵..... ۴-۴ نمونه تمرین‌های نمایش خلاق به منظور ارتقای مهارت‌های فردی
- ۱۲۶..... ۴-۴-۱ نمایش خلاق و مهارت حسی-حرکتی

- ۴-۴-۲ نمایش خلاق و مهارت زبان و سخن‌گویی ۱۳۳
- ۴-۴-۳ نمایش خلاق و مهارت عاطفی ۱۳۷
- ۴-۴-۴ نمایش خلاق و مهارت شناختی و عقلانی ۱۴۲
- ۴-۵ نمونه‌ی تمرین‌های نمایش خلاق به منظور ارتقای مهارت اجتماعی ۱۴۸

فصل پنجم نتیجه‌گیری

- ۵-۱ نتیجه‌گیری ۱۵۵
- منابع ۱۵۹
- ضمائم ۱۶۴
- کار عملی نمایشنامه « افسانه نورا و جادوی خرس سفید » ۱۶۷

مقدمه

در هزاره‌های دور، زمانی که بشر دوران کودکی‌اش را می‌گذراند، در اعماق غاری سیاه بر گرد آتش ایستاد و همچنان که چشم به شعله‌ها دوخته بود به رقص پرداخت تا آیین متولد شود و آیین حقیقت فردی او را با حقیقت جهانی و کیهانی در هم آمیخت و او همچنان که به شناخت می‌رسید، کودکی‌اش را نیز سپری می‌کرد. قرن‌ها گذشت. غار در تاریکی هزار توی تاریخ فرو رفت، اما شعله‌های آیین همچنان بشر را به ریشه‌های قدسی‌اش گره می‌زد و اینگونه بود که در پی قرن‌ها، هنر نمایش از دل اساطیر بدوی و آیین‌های مقدس، سر بر آورد تا بشر بتواند همچنان که با او همراهی می‌کند، بخندد، بگرید، بهراسد و بپالاید نفسانیاتش را و تطهیر شود.

گذشت و گذشت، و هنر تئاتر معانی، روش‌ها و جریانات متفاوتی را تجربه کرد. گاهی بر صحنه‌های مجلل و اشرافی و گاهی در میانه‌ی میدانی شلوغ و پر رفت و آمد. ناگزیر، بازیگران زیادی بر صحنه‌ها ظاهر شدند و درخشیدند و سپس رفتند تا دیگرانی بیایند و چراغ صحنه را همچنان روشن نگه دارند. اما آنچه در طی این قرن‌ها همواره سؤال بوده، حضور و نقش انانی بود که در حفره تاریخ و ساکت آن سوی صحنه ناظر ماجرا بودند. تماشاگرانی که بی‌هیچ نقش و نظری، می‌آمدند و می‌نشستند و نگاه می‌کردند و می‌رفتند. گویی عرصه‌های بزرگ اجتماعی، تاریخی، تنها از آن بازیگران معدودی بر صحنه بود و انبوه بی‌شکل تماشاگران، مبهوت بازی‌های آن‌ها. این‌جا بود که آرزوی هنرمندان مؤلف و اندیشمندان تئاتر به بازگرداندن توانایی نمایش و نمایاندن به آحاد مردم شد. فرو ریختن مرزهای بازیگری و تماشاگری و مشارکت تماشاگران در بازی. آنجا که نمایشگر و تماشاگر از هم جدا نبوده و گاه حتی یکی هستند. و اینگونه بود که قرن بیستم، دوران شکوفایی نوعی رجعت شد به آنچه که بشر در گذشته‌های دور می‌کرد. یعنی مشارکت تمامی افراد در آفرینش نمایشی جمعی و نمایش خلاق قطعاً یکی از تجلیات آرمانی این رویکرد بود. مانیفست یا فلسفه وجودی نمایش خلاق و عمده‌ی گونه‌های نمایشی در حوزه‌ی تعلیم و تربیت در شرایطی شکل گرفت که انسان این روزگار نیازمند ابراز وجود و عقیده و برون‌ریزی خواسته‌ها و نیازها و گفتمانی

دو سویه بود. بنابراین جامعه‌ی هدف نمایش خلاق همه‌ی مردم شدند. اما کار را باید از کجا آغاز کرد؟ بی‌تردید کودکان. چرا که آنها فطرتاً با نمایش آشنا هستند. وقتی یافته‌های خود در مورد جهان پیرامونشان را در قالب موقعیت‌ها و شخصیت‌های نمایشی بروز می‌دهند و یا اعمال و گفته‌های اطرافیان را با جزئی‌ترین موارد، در ذهن خود ضبط کرده و به تقلید از آن می‌پردازند. اما چگونه می‌توان با استفاده از فنونی که نمایش خلاق ارائه می‌دهد، موقعیتی برای کودکان ایجاد کرد تا انواع مختلف مهارت‌هایی را که لازمه‌ی برخورداری او از یک زندگی موفق و سالم در آینده است، بیاموزد؟ مهارت‌هایی که هم جسم او را پرورد و هم ذهنش را به تعالی برساند. هم او را با خود آشنا کند و هم با دیگران آشتی دهد.

آنچه نگارنده‌ی این تحقیق در پی آن بوده است، ارائه‌ی راهکاری به وسیله‌ی نمایش خلاق بود، تا بتوان با این روش، تعادل و پیش‌بردی همه‌جانبه در پرورش جسمی، گفتاری، عاطفی، شناختی و اجتماعی کودکان ۴ تا ۶ سال ایجاد کرد. تا پس از اینکه به سلامت، مراحل رشد را طی کردند، بتوانند در آینده به عنوان انسان‌هایی سالم، اهداف متعالی‌اشان، همچون دوست داشتن انسان‌ها و طبیعت، ساختن آینده‌ای خالی از دروغ، کینه، عقده، حسادت و طمع را دنبال کنند. چرا که برای احقاق چنین اهدافی، انسان ناچار از طی چنین مسیری است، و گرنه کسانی که از خلاقیت و عشق، بویی نبرده‌اند، همچون گذشته، آینده را نیز به تباهی کشانده و نژاد انسان را نابود خواهند کرد.

با این رویکرد، در تحقیق حاضر از تعریف و خاستگاه نمایش تعلیمی-تربیتی آغاز به کار نمودم و به جهت دلمشغولی‌های حرفه‌ای در حوزه‌ی نمایش خلاق کودکان با نگاهی کاربردی آن را پیش بردم. لزوم آشنایی با روانشناسی رشد در کودکان را بررسی کرده و در ادامه، چگونگی کارکردهایی که بازی‌های نمایشی می‌توانند در پرورش کودک داشته باشند را مورد ارزیابی قرار دادم. سپس با تعاریفی که از انواع مهارت‌های فردی و اجتماعی ارائه شد، الگویی عملی از ۵۰ بازی نمایشی هدفمند جمع‌آوری نمودم، که هر کدام در ارتقای جنبه‌ای از مهارت‌ها به کودک کمک خواهد کرد. در پایان نیز با استفاده از آزمون رشد تحولی واینلند که از ۳۱ کودک در کارگاه نمایش خلاق به عمل آمد، نتیجه‌ی تحقیق ارائه گردید.

فصل اول

کلیات طرح

۱-۱ بیان مسئله

اگر عمده‌ترین هدف نمایش و پس از آن تئاتر را تمیز راستی‌ها از ناراستی‌ها بدانیم به طوری که فرد بتواند، با الگو قرار دادن قهرمان، به اصلاح خود پرداخته و بنا به ضرورت‌های اجتماعی از طریق حضور در فعالیت‌های جمعی، روحیه‌ی احترام به دیگران را در خود تقویت کند، ناخودآگاه خواهد توانست ضمن توانمندسازی فردیت خود به عنوان جزئی از کل، نسبت به پیوند با هستی و قدرت سازگاری و دوستی با دیگران و رعایت حقوق اجتماعی نیز به نتیجه‌ای مطلوب برسد، همچنین همانطور که مهم‌ترین اصل در علم روانشناسی تأکید بر اهمیت دوران کودکی در شکل‌گیری شخصیت فرد می‌باشد، لذا بهره‌گیری از امکانات گسترده‌ی هنر، بخصوص نمایش به عنوان هنری جامع، در تقویت مهارت‌های انسانی و تعالی آن، دلیل اصلی نگارنده برای انتخاب و طی مسیر پژوهش حاضر گردید. اینکه آیا می‌توان با بهره‌گیری از فنون نمایش خلاق به عنوان نمایشی خود جوش و با تکیه بر روش آزمون و خطا فرصتی برای کودکان فراهم آورد تا آنها بتوانند ضمن فعالیتی شاد در فرایند آموزشی غیرمستقیم، به رشد خلاقیت و تقویت و بالندگی مهارت‌های فردی و اجتماعی، نائل آیند.

۱-۲ هدف‌های تحقیق

۱- نمایاندن ظرفیت‌های آموزشی- پرورشی نمایش خلاق به منظور استفاده در طراحی شیوه‌ی آموزش عمومی مقاطع پیش‌دبستان و دبستان، توسط مسئولین و متولیان آموزش و پرورش کشور.

- ۲- شناساندن قابلیت‌ها و ارائه‌ی الگوهای پرورشی نمایش خلاق به معلمان و مربیان کودک، به منظور استفاده از فنون متنوع آن در جهت ارتقای مهارت‌های مختلف در کودکان.
- ۳- ارائه‌ی نمونه‌های عملی برای پرورش مهارت‌های اجتماعی به منظور ایجاد ارتباط متقابل و موثر، همچنین اعتماد و انسجام در گروه از طریق همکاری و تعامل.
- ۴- احیای بازی‌های نمایشی و ادبیات غنی فولکلور و بومی به جای فرهنگ وارداتی و غیر بومی در پرورش مهارت‌های فردی و گروهی در کارگاه نمایش خلاق.
- ۵- جلب توجه بزرگسالان نسبت به ضرورت پرورش کودکان از طریق نمایش به عنوان هنری که به صورت غیرمستقیم انسان را به او می‌نمایاند و او را با ظرفیت‌های بالقوه‌اش روبرو کرده و آنها را ارتقا می‌بخشد.

۱-۳ اهمیت موضوع تحقیق و انگیزش انتخاب آن

با توجه به دغدغه‌های ذهنی و شغلی نگارنده که فعالیت نمایش خلاق با کودکان می‌باشد، بارها شاهد بوده‌ام که کودکان چهار ساله و بعضاً بزرگتر در بدو مراجعه با مفاهیم بسیار ساده مهارت‌های اولیه زندگی ناآشنا بوده در حالی که الگوبرداری‌های شدیدی در انتخاب موضوع بازی‌ها، گویش و لحن صدا و حتی لباس و اسباب‌بازی‌هایی که همراه دارند از انیمیشن‌ها و فیلم‌های سینمایی خارجی با شخصیت‌های معروف و خشن می‌کنند. همچنین با نگاهی گذرا به سیستم آموزشی و کتب درسی در مدارس ابتدایی می‌توان نتیجه گرفت که آموزش و پرورش کودکان چه در خانواده به شکل عام و چه در نظام آموزش و پرورش با ضعف‌های عمده‌ای رو به روست. در اینجاست که می‌توان از نمایش به عنوان عامل و امکانی هوشمندانه بهره برد و از این طریق به باز آفرینی و یافتن معانی و الگوهای نو و نیز تأمین توأماً نیاز اساسی کودک یعنی لذت همراه با پرورش مهارت‌های زندگی نائل آمد، تا ضمن جهت دهی اصولی و هدفمند به خلاقیت و تخیل او در خلق قصه‌ها و شخصیت‌های مورد علاقه‌اش او را با دنیا و ضرورت‌های محیط زندگی‌اش نیز آشنا کرد.

۱-۴ سوالات و فرضیه‌های تحقیق

- ۱- نمایش خلاق چه کارکردهایی در نظام آموزش و پرورش می‌تواند داشته باشد؟
 - ۲- چگونه کودک در آموزش غیرمستقیم به ویژه نمایش، فرایند یادگیری را طی می‌کند؟
 - ۳- چه ارتباطی بین روانشناسی رشد کودک و انتخاب بازی‌های نمایش خلاق وجود دارد؟
 - ۴- بازی و نمایش خلاق چه وجه مشترکی با یکدیگر دارند؟
 - ۵- چگونه می‌توان با استفاده از فنون نمایش خلاق به رشد مهارت‌های فردی و ارتقای مفهوم خویشتن در کودک کمک کرد؟
 - ۶- چگونه می‌توان به وسیله نمایش خلاق کودک را به تعامل گروهی و ارتباط با جمع تشویق کرد؟
 - ۷- تأثیر یک دوره نمایش خلاق بر کودکان ۴ تا ۶ سال به چه میزان بوده است (آزمون)؟
- با توجه به اینکه میل به نمایش دادن به طور فطری در کودکان وجود دارد، لذا فرضیه‌ی نگارنده بر این اساس است که می‌توان با استفاده از فنون نمایش خلاق به عنوان فرایندی که کودکان از طریق آن به ابراز وجود پرداخته و در عین حال ارتباط ملموس‌تری با دنیای پیرامون خود برقرار می‌کنند، تأثیر به‌سزایی بر رشد عوامل تشکیل‌دهنده‌ی شخصیت او ایجاد کرد. چرا که در نمایش خلاق کودک با احساس آزادی، عدم تحمیل در طول بازی و آزمون و خطا به کشف آزادانه‌ای از مفاهیم و موضوعات و درک لذت این کشف نائل می‌گردد.
- از آنجا که کودکان همچون بزرگسالان قادر به درک مفاهیم انتزاعی نیستند لذا از طریق نمایاندن موضوعات تمام حواسشان درگیر شده و دست به عمل می‌زنند و در نهایت، نتیجه خوب یا بد کار خود را به عهده می‌گیرند. پس طبیعی است که می‌توانند از آن عمل دفاع یا آن را نفی کنند. نتیجه‌ی پرورشی این روش، کسب تجربه‌ای است که اگر بخواهند در غیر از بازنمایی نمایشی کسب نمایند، شاید برایشان بسیار گران تمام شود. اما اکنون، ضمن اینکه به آنها فرصت داده می‌شود که به ابراز وجود بپردازند، دیگران هم برای حضورشان احترام قائل می‌شوند و این در افزایش اعتماد به نفس بسیار مؤثر می‌باشد.

همچنین با توجه به ساختار نمایش به عنوان هنری گروهی، کودک در حین انجام آن خواهد توانست به درک صحیحی از تعاملات انسانی و مشارکت جمعی برسد و در آینده به عنوان انسانی مسلط به شرایط و موقعیت‌های زندگی ظاهر شود.

۵-۱ مدل تحقیق

مدل این تحقیق به صورت کتابخانه‌ای می باشد.

۶-۱ روش تحقیق

تحقیق این پایان نامه به روش توصیفی - کیفی انجام گرفته است.

۷-۱ قلمرو تحقیق

قلمرو تحقیق در این پایان نامه فرامکانی می باشد.

۸-۱ جامعه و حجم نمونه

جامعه و حجم نمونه این تحقیق ۳۱ کودک ۴ تا ۶ سال کارگاه نمایش خلاق کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان می باشند.

۹-۱ محدودیت‌ها و مشکلات تحقیق

از آنجا که موضوع تحقیق اینجانب از موضوعات بینارشته‌ای می باشد، لذا گستردگی و تنوع مطالب چه در باب روانشناسی و چه تئاتر و نمایش، باعث جمع‌آوری حجم انبوهی از مطالب گردید. زمینه‌های آموزش مهارت‌ها در غالب نمایش خلاق با کودکان از منظر روانشناسی، الزامات گسترده‌ای از قبیل ارائه تعاریف، نظریه‌ها، کارکردها و نوع عملکردشان را می طلبد که پرداختن به آنها، خود

به اندازه‌ی یک پروژه تحقیقاتی، موجب صرف وقت و انرژی گردید. اما خوشبختانه منابع متنوع و تجربه‌های کارگاهی به واسطه‌ی اشتغال در کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، کمک بزرگی به جمع‌بندی مطالب این تحقیق کرد.

۱-۱۰ تعریف عملیاتی متغیرها و واژه‌های کلیدی

واژه‌های کلیدی:

نمایش تعلیمی - تربیتی، نمایش خلاق، خلاقیت، تخیل، بازی، رشد، مهارت فردی، مهارت اجتماعی.

تعریف عملیاتی متغیرها:

نمایش تعلیمی-تربیتی: فرایندی است که طی آن از تئاتر و نمایش به منظور تأثیرگذاری تعلیمی-تربیتی استفاده می‌شود و در طول برگزاری آن گروه اجرایی نمایش به سرپرستی یک مربی-کارگردان، روی موضوع یا موضوعاتی متمرکز شده و تمرین بر اجرا الویت پیدا می‌کند.

نمایش خلاق: گونه‌ای از نمایش تعلیمی-تربیتی که فعالیتی فرایند محور و غیررسمی است. در نمایش خلاق، فرد در تعامل با گروه بر مبنای خلاقیت و بداهه و بدون داشتن دغدغه‌های اجرا به ابراز وجود و بیان خود می‌پردازد.

خلاقیت: هنر ادراک درونی ذهن، بگونه‌ای که فرد، در مواجهه با هر پدیده‌ای، تفاوت‌ها و مشابهت‌های حالت جدید و قدیم آن را دریابد و به کشف نظم نو و پویا نائل آید.

تخیل: قدرت آفرینشگری و اندیشیدن درباره‌ی ایده‌ها، تصویرهای ذهنی و روش‌ها در غیاب موجبات خارجی آنها.

بازی: هرگونه فعالیت جسمی یا ذهنی هدفدار که برای کسب لذت، تمدد اعصاب، آرامبخشی جسم یا ذهن بازی گر و اقتناع نیازهای آنی یا دراز مدت فرد یا گروه انجام شود. خواه به صورت انفرادی و خواه گروهی.

رشد: رشد (انسان) به طور کلی، اعم از جسمانی، ذهنی، عاطفی، اجتماعی، یک سلسله دگرگونی‌های کمی و کیفی به هم پیوسته و منظم است که به منظور هدفی معین، در جهت تکامل و سازگاری شخص با محیط، بوقوع می‌پیوندد.

مهارت فردی: مهارت فردی به آن دسته از مهارت‌ها گفته می‌شوند که در انسان ظرفیتی به منظور شناخت خود و آگاهی از توانمندی‌های بالقوه‌اش ایجاد می‌کند. توانی که به واسطه‌ی آن فرد بتواند قابلیت خودآگاهی و عزت‌نفس را در خود ارتقا دهد.

مهارت اجتماعی: توانایی ایجاد ارتباط متقابل با دیگران، در زمینه‌ی اجتماعی خاص، به روش‌های خاص که در عرف جامعه، قابل قبول یا ارزشمند باشد و در عین حال برای شخص، نیز سودمند واقع شود.